

Shrnutí hlavních poznatků

Demografický vývoj

- Moravskoslezský kraj je rozlohou 5 431 km² šestým největším krajem republiky a počtem obyvatel 1,2 mil. osob třetím nejlidnatějším. Sídlní struktura kraje se tak vyznačuje mimořádně vysokou hustotou obyvatelstva (221 osob/km²), které je koncentrováno zejména na území ostravsko-karvinské aglomerace. Většina obyvatel kraje (cca 58 %) žije ve městech nad 20 tis. obyvatel.
- Dlouhodobě (s výjimkou let 2007 a 2008) klesá počet obyvatel kraje, vyšší měrou se na úbytku podílí stěhování. V roce 2019 se z kraje vystěhovalo o tisíc osob více, než se přistěhovalo. Migrační úbytek obyvatel v kraji trvá nepřetržitě od vzniku krajů jako územně samosprávných celků, i když se v průběhu posledních let snižuje. Lidé se stěhují na venkov v blízkosti větších měst a využívají tak možnost příjemného venkovského bydlení a krátkých dojezdových vzdáleností do města za prací či za službami.
- Počet cizinců žijících na území kraje meziročně vzrostl o 3,3 % na 28,9 tis. osob. Na obyvatelstvu kraje se tak cizinci podílejí 2,4 %, což představuje čtvrtou nejnižší hodnotu v mezikrajském srovnání. Z celkového počtu cizinců byli nejvíce zastoupeni Slováci (33,0 %) a Poláci (19,3 %).
- V roce 2019 bylo uzavřeno 6 484 sňatků, hranice 6 tis. sňatků byla překročena již potřetí v řadě. Rozvedeno bylo 2 694 manželství, což je nejméně od roku 2001.
- Trvá trend odkládání mateřství do pokročilejšího věku, více než polovina dětí se narodila neprovdaným matkám (52,2 % v roce 2019). Počet živě narozených dětí v roce 2019 počtvrté za sebou překročil 12tisícovou hranici. Hrubá míra porodnosti dosáhla 10,0 ‰ a stále zůstává pod republikovým průměrem. Ve stejném roce zemřelo 13 762 obyvatel kraje, což je nejvíce od roku 2001. Hrubá míra úmrtnosti se tak zvýšila na 11,5 ‰. Nejčastější příčinou úmrtí mužů i žen jsou nemoci oběhové soustavy.
- Obyvatelstvo kraje postupně stárne, v roce 2019 činil průměrný věk obyvatel 42,9 roku. Od roku 2001 se tak zvýšil o 4,7 roku. Věková struktura obyvatel se rychle mění (roste zejména podíl obyvatel ve věku 65 a více let na úkor produktivní složky populace), na 100 dětí již připadá více než 131 seniorů. Dlouhodobě se prodlužuje naděje dožití při narození, která činí v případě mužů 74,5 let a v případě žen 81,2 let. Tyto hodnoty však patří k nejnižším v ČR.
- Podle zpracované projekce se předpokládá, že počet obyvatel kraje v roce 2071 dosáhne necelých 883 tis. osob. Úbytek populace tak bude nejvýraznější ze všech krajů a bude způsoben jak rostoucím přirozeným úbytkem obyvatel, tak stěhování obyvatel do jiných regionů v ČR. Nadále bude pokračovat proces stárnutí populace, vzroste průměrný věk obyvatel a zvýší se i zastoupení seniorů v populaci na 30,7 %. Naopak podíl obyvatel v dětském věku poklesne zřejmě na 13,0 % a bude tak nejnižší mezi všemi kraji.

Sociální vývoj

- Meziročně se snížil objem pracovní síly v kraji o 9,4 tis. osob na 601,8 tis. osob. Z tohoto počtu bylo 579,8 tis. osob zaměstnaných. Míry zaměstnanosti (56,9 %) i ekonomické aktivity (59,0 %) meziročně mírně poklesly, přesto zůstávají v dlouhodobém horizontu vysoké. Nicméně v rámci republiky jde stále o jedny z nejnižších hodnot.
- Podle údajů MPSV bylo ke konci roku 2019 na úřadech práce evidováno 37,3 tis. osob, tj. o 6,2 % méně než předchozí rok. Podíl nezaměstnaných osob v Moravskoslezském kraji dosáhl 4,44 % a zůstává i přes meziroční pokles (−0,21 procentního bodu) mezi kraji nejvyšší. Podíl dlouhodobě nezaměstnaných (12 měsíců a déle) na obyvatelstvu ve věku 15–64 let se snížil na 1,49 %, přesto je i nadále v rámci Česka nejvyšší. Úřady práce evidovaly 16,3 tis. pracovních míst, což je meziročně o 5,3 % méně. Počet uchazečů na 1 pracovní místo tak činil 2,3.
- Čistý disponibilní důchod domácností v kraji nadále roste, v roce 2018 dosáhl hodnoty 268,8 mld. Kč. V přepočtu na 1 obyvatele to představuje částku 223,2 tis. Kč, jedná se tak o druhou nejnižší hodnotu mezi kraji.

- Podle výsledků šetření Životní podmínky 2019 patřily příjmy moravskoslezských domácností k nejnižším mezi kraji. Průměrné čisté peněžní příjmy na osobu v domácnosti v roce 2018 dosáhly cca 180 tis. Kč ročně a ve srovnání s rokem 2017 tak vzrostly o 8,0 %. Mezi všemi kraji ČR byly čtvrté nejnižší, přičemž za republikovým průměrem zaostávaly o téměř 15 tis. Kč.
- Podle výsledků strukturálního šetření o mzdách nadále pokračoval růst jak průměrné hrubé měsíční mzdy (32 845 Kč), tak i mediánu mezd (29 881 Kč). Jejich výše jsou však v mezikrajském kontextu spíše podprůměrné.
- V posledních třech letech se počty dětí a žáků v kraji významně nemění. Mateřské školy navštěvovalo cca 39,2 tis. dětí, základní školy necelých 105 tis. žáků, střední školy a konzervatoře 46,3 tis. žáků v denní formě vzdělávání a vyšší odborné školy 1,5 tis. studentů. Pouze počty studentů vysokých škol (29,6 tis. se státním občanstvím ČR s trvalým bydlištěm v kraji) se nadále dlouhodobě snižují, i když stále pomalejším tempem.
- Průměrná délka trvání jednoho případu pracovní neschopnosti v roce 2019 činila 48,7 dne. Ve srovnání s rokem 2018 se zvýšila o 1,4 dne. Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti v kraji každoročně narůstá, v roce 2019 činilo 5,750 %.
- V roce 2019 bylo v Moravskoslezském kraji vyplaceno 1,3 mil. dávek státní sociální podpory v částce převyšující 5,2 mld. Kč. V objemu vyplacených dávek tvořil největší díl rodičovský příspěvek (2,6 mld. Kč) a příspěvek na bydlení (1,5 mld. Kč). V přepočtu na 1 obyvatele v kraji tak připadla částka 4 344 Kč, což je nejvíce v ČR.
- Lůžková kapacita v domovech se zvláštním režimem se od roku 2014 zvýšila o 890 míst na 2,4 tis. lůžek v roce 2019, v domovech pro seniory a v domovech pro osoby se zdravotním postižením se téměř neměnila a pohybovala se na úrovni cca 4,7 tis. lůžek, resp. 1,2 tis. lůžek.
- Počet příjemců důchodů dlouhodobě roste, některý z důchodů pobírá více než čtvrtina populace kraje. Výše starobního důchodu se meziročně zvýšila a svou hodnotou 13 553 Kč patří mezi nejvyšší v ČR. Přesto tvoří jen necelou polovinu mzdového mediánu v kraji. Podíl příjemců předčasného starobního důchodu vzrostl od roku 2014 o 3,2 procentního bodu na 31,3 % a byl tak mezi kraji třetí nejvyšší.
- Meziročně vzrostl počet registrovaných trestných činů v kraji o 1,8 % na 23,9 tis. Počet hlášených dopravních nehod roste dlouhodobě, v roce 2019 jich bylo evidováno 10,3 tis. (+5,6 %). Podíl bodovaných řidičů v kraji se zvýšil na 8,9 % a byl nejvyšší mezi kraji ČR. Množství požárů se proti roku 2018 téměř nezměnilo (2,0 tis.).

Ekonomický vývoj

- Regionální hrubá přidaná hodnota roste a v roce 2018 dosáhla 504 mld. Kč, ve srovnatelných cenách se meziročně zvýšila o 2,8 %. Podíl HDP kraje na ČR činil 9,5 % a z velikostně srovnatelných krajů (Středočeský 11,6 % a Jihomoravský 10,8 %) byl nejnižší. Ve skladbě hrubé přidané hodnoty podle sektorů dochází k mírnému posílení podílu terciárního sektoru (52,5 % v roce 2019) na úkor sekundárního (45,8 %) a primárního sektoru (1,7 %).
- Výsledek hospodaření místních rozpočtů Moravskoslezského kraje za rok 2019 skončil přebytkem 2,2 mld. Kč.
- Informační technologie využívá v rostoucí míře stále více domácností, čtyři pětiny domácností mají přístup k internetu.
- Produkce zemědělského odvětví v běžných cenách v Moravskoslezském kraji v roce 2018 podle semidefinitivních výsledků (poslední dostupné výsledky) meziročně mírně vzrostla (o 2,1 %) na hodnotu 6,3 mld. Kč, z 60,8 % se na ní podílela rostlinná produkce a z 35,6 % živočišná produkce. Celková sklizeň obilovin v roce 2019 se meziročně zvýšila o 5,5 % a činila 351 tis. tun. V případě brambor a řepky naopak



došlo k poklesu sklizeného množství proti roku 2018 o 6,3 %, resp. o 16,7 %. Pokračovala tendence nárůstu stavu skotu započatá v roce 2013. Patrný je meziroční pokles stavu chovaných prasat (o 12,0 %).

- Těžba dřeva v roce 2019 dosáhla v kraji necelých 2,58 mil. m³ (bez kůry) a meziročně se tak snížila o 429 tis. m³. V posledních letech byla těžba významně ovlivněna těžbou nahodilou, v roce 2019 tvoří dokonce 95,0 % z celkové těžby v kraji. Zatímco dříve se jednalo zejména o těžbu živelní, situace se od roku 2012 obrátila a větší část tak připadá na těžbu hmyzovou.
- Velké průmyslové podniky se 100 a více zaměstnanci se sídlem v kraji zaměstnávaly v roce 2019 celkem 108,1 tis. zaměstnanců. Zatímco se počet zaměstnanců meziročně nezměnil, tržby z prodeje výrobků a služeb průmyslové povahy meziročně klesly o 4,0 % na 535,1 mld. Kč.
- Objem vyrobené elektřiny v kraji se snížil na 3 892 GWh a jedná se tak o nejnižší vyrobené množství od roku 2014, rovněž poklesla její spotřeba na 8 088 GWh. Spotřeba elektřiny v domácnostech na 1 obyvatele (1 113,8 kWh) a spotřeba zemního plynu v domácnostech na 1 odběratele (608,2 m³) patří k nejnižším v ČR.
- V posledních třech letech se ustálil počet zaměstnanců ve stavebních podnicích s 50 a více zaměstnanci se sídlem v kraji na hodnotě cca 5,3 tis. osob, jejich mzdy jsou jedny z nejnižších v ČR. Stavební podniky s 20 a více zaměstnanci realizovaly na území Moravskoslezského kraje v roce 2018 stavební práce „S“ dle dodavatelských smluv ve výši 24,4 mld. Kč (meziroční nárůst o téměř 5,6 mld. Kč, tj. o 29,5 %).
- V roce 2019 byla v kraji zahájena výstavba 3 482 bytů, což je nejvíce od roku 2008. Celkový počet dokončených bytů ve stejném roce činil 2 442 bytů. Meziročně jich tak bylo dokončeno o 105 méně, což odpovídá poklesu o 4,1 %.
- Počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních v Moravskoslezském kraji opět vzrostl a poprvé překročil hranici jeden milion hostů. Nejpočetnější skupinou zahraničních návštěvníků jsou již tradičně sousedé ze Slovenska.

Životní prostředí

- Téměř pětina území Moravskoslezského kraje je chráněným územím. Mezi velkoplošná zvláště chráněná území patří CHKO Beskydy, CHKO Jeseníky a CHKO Poodří. Pokračuje trend pozvolného snižování podílu orné půdy ve prospěch trvalých travních porostů. Rovněž roste podíl nezemědělské půdy. Tyto změny v užívání půdy posilují ekologickou stabilitu krajiny. Výměra ekologicky obhospodařované půdy opět vzrostla a koncem roku 2019 zaujímala plochu 58,5 tis. ha.
- Zatímco na veřejný vodovod je napojeno 99,9 % obyvatel kraje, v případě napojení na veřejnou kanalizaci je to 83,0 %. V porovnání s rokem 2014 se tento podíl snížil o 0,2 procentního bodu a kraj zůstává místem s relativně nižší úrovní této vybavenosti. Spotřeba vody fakturovaná domácnostem v Moravskoslezském kraji v roce 2019 činila 89,6 l na osobu a den a v dlouhodobějším horizontu se snižuje. Výše cen vody a stočného za m³ vody v hodnoceném období od roku 2014 neustále stoupá a v roce 2019 činí bez DPH 36,20 Kč/m³, resp. 32,90 Kč/m³, čímž patří mezi nejnižší v zemi.
- Emise hlavních znečišťujících látek do ovzduší pomalu klesají, kraj však zůstává v rámci ČR jedním z nejvíce postižených. Z pohledu překračování imisních limitů je kvalita ovzduší v kraji nejhorší v Česku. V roce 2018 byl v kraji překročen alespoň jeden imisní limit pro ochranu zdraví na 76 % území. Nejhorší stav ovzduší zůstává v aglomeraci Ostrava/Karviná/Frýdek-Místek.
- Produkce komunálního odpadu na 1 obyvatele meziročně vzrostla o 10,5 kg na historicky nejvyšší hodnotu 360 kg. Podíl odděleně sbíraných složek komunálního odpadu činil 15,7 %.
- Celkové vklady do ochrany životního prostředí (hodnoceno podle sídla investora) dosáhly v roce 2018 částky 10,6 mld. Kč, to je meziročně o 17,6 % více. Ve všech letech hodnoceného období byl větší díl výdajů směřován do oblasti neinvestiční, přičemž v roce 2019 to byla částka 6,3 mld. Kč.